

21. Voorhoofdsgrøef afwezig (bij twijfel hierheen); lichter bruin dan niger, vooral het borststuk. Afstand van de achterpunt van het oog tot de raaklijn achter langs den kop hoogstens $1\frac{1}{2} \times$ de grootste diameter van het oog ($- 2 \times$ — of nog langer = *L. flavus flavus* 4 zie No 13). Lichte exemplaren geelbruin. Afstaande thoraxharen bijna zoo lang als de kleine diameter van het oog; 2—3,5 mM.

***L. alienus* Förster.**

Cultuurvliedend. Op de heide de algemeenste mier. In de bergen weinig. België: alleen in duinen en kalkstreken. Frankrijk: overal alg. Rijnprov.: In de bergen weinig. Elberfeld z., Linz, Kleve, Krefeld, beneden-Ahr, beneden-Nahe, Neuwied. Engeland: niet alg. 74 loc.

- (— Als de vorige; grijsbruin, achterlijf donkerder; afstaande thoraxharen korter en meer verspreid; achterhoeken van den kop breder afgerond dan bij niger en alienus; kop iets langer; 2,2—3 mM. (scheenen en dijen recht spaarzaam afstaand behaard volgens Forel, niet afstaand behaard volgens Bondroit).

***L. lasioides* Em.**

vervangt alienus in een deel van N.-Italië doch zou over het hoofd gezien kunnen zijn).

- (— Zeer duidelijk tot aan de voorste ocel. Tweekleurig, thorax roodachtig of geelbruin, kop iets donkerder roodachtig, achterlijf donker, 2—4 mM.

***L. brunneus* Latr.**

In boomen. Limburg (Wasmann) overigens z. Beek bij Nijmegen!, den Dolder! Bladel (Venmans!) België; in het Noorden nog niet waargenomen. Rijnprov.: soms alg., soms afwezig. Bilkerbusch bij Düsseldorf alg. Boppard, Elberfeld z., Bonn, Ahr, Brohl-dal, Andernach Waldböckelheim.

***var pallida* Latr.**

- zeer duidelijk tot halfweg de voorste ocel; bruingeel, achterlijf bruin 2—3 mM. Tusschenvorm (hybride?).

***v. alieno-brunnea* For.**

Meiendel '21! den Dolder.

A. STÄRCKE.

(Wordt vervolgd.)

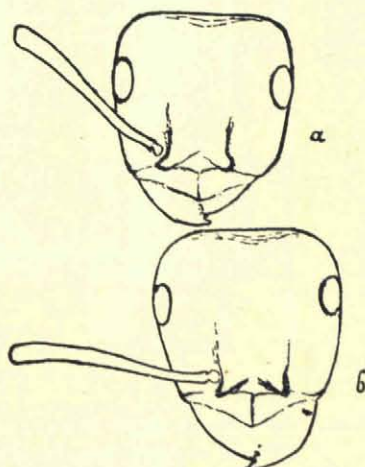

Fig. 73. Koppen van: a. *L. alienus*; b. *L. lasioides*.

HET VUURVLINDERTJE.

HET eene jaar is voor den vlinderverzamelaar rijker aan goede vangsten dan het andere en juist de minder goede jaren bieden een prachtige gelegenheid, om eens extra aandacht te schenken aan de gewone soorten, die anders, wanneer men eenige exemplaren er van gevangen heeft, licht over het hoofd gezien worden. Een van deze soorten, die toch wel meer opmerkzaamheid verdient, is het gewone vuurvlindertje (*Chrysophanus phlaeas* L.)

De levensgeschiedenis van dit diertje is in 't kort de volgende. De vlinder legt zijn eitjes op zuring; de rupsen leven aan de onderzijde der bladeren, eten, als ze jong zijn, kleine gaatjes er in en knabbelen later aan den bladrand. Ze zijn groen van kleur, met een roodachtige ruglijn en een kleinen kop, die in den eersten ring teruggetrokken kan worden. Ze worden niet zoo veel gevonden als de vlinder zelf. uitstekend beschermd als ze zijn door hun verborgen levenswijze en hun kleur. Zelf heb ik slechts één keer een rups aangetroffen en dat nog bij toeval. Tusschen eenige zuringbladeren, die ik mee naar huis genomen had, vond ik een volwassen rups, die ook geen voedsel meer gebruikte en na eenige dagen verpopte. De pop is door eenig spinsel aan het staarteinde en een draad om het middel op de voedselplant vastgehecht.

Vindt men de rupsen in de natuur al weinig, toch is er wel een middel, om ze in aantal in handen te krijgen en te leeren kennen. Daartoe laat men den vlinder in gevangen-

schap eieren leggen. Men neemt daarvoor een wijde flesch, zet daar een zuringplant in en plaatst het geheel met eenige gevangen vlinders in den zonneschijn. De vlinders leggen dan vrij gemakkelijk. Daar op 't eerste gezicht het verschil in geslacht niet zoo duidelijk te zien is (vervormde voorpooten bij ♂, dikker lijf en ronder vleugels bij ♀), is het 't beste, eenige exemplaren tegelijk te vangen.

De vlinder zit het meeste op de bloemen van Composieten. Het is een vlug, speelsch dier. Nauwelijks komt een ander vlindertje in de buurt, een soortgenoot of een hooibeestje, of onze sinjeur schiet er op af en in dartel spel dansen beide in de lucht, totdat weer een bloem wordt opgezocht, om te rusten en zich te goed te doen aan den honing, om even later het spelletje weer te herhalen.

Wat ons vuurvlindertje vooral zoo belangwekkend maakt, vooral voor hen, die de allereerste beginselen der vlinderstudie achter den rug hebben, dat zijn de vele afwijkingen in kleur en in teekening, die er van voorkomen. De meeste zijn echter zeer zeldzaam. Er is haast geen enkel onderdeel in het kleurpatroon, dat niet aan variatie onderhevig is. Uitvoerig zijn alle voorkomende afwijkingen behandeld door J. W. Tutt in deel VIII van zijn groote werk „A natural history of the British Lepidoptera”. Daarin worden ruim 40 vormen beschreven van West-Europa, een respectabel aantal dus. 't Heeft geen zin, deze alle hier te herhalen. Alleen op enkele meer voorkomende of zeer karakteristieke wil ik hier de aandacht vestigen.

Het aantal vlekken op de voorvleugels is zelden minder dan 8, zeer zeldzaam zijn ze alle verdwenen. Een mooie vorm is die, waarbij de grondkleur zilverwit is inplaats van koperkleurig. Meestal wordt deze vorm, waarvan ook eenige voorwerpen in ons land gevangen zijn, ab. schmidtii Gerh. genoemd. Tutt echter noemt ze ab. alba en beschouwt als schmidtii de vormen met geelwitte of licht gele grondkleur. Soms treden ook wel eens donkere afwijkingen op. In Zuid-Europa is de zomervorm als regel op de voorvleugels sterk zwart bestoven, bij ons echter komen die donkere exemplaren slechts bij uitzondering voor (var. eleus F.) Wel is in Engeland in den zomer een vorm gewoon, waarbij de voorrand, de binnenrand en de uiteinden der aderen dun zwart bestoven zijn. Eenige vlinders van Amsterdam in mijn eigen verzameling vertoonen dezelfde afwijking (ab. initia Tutt). Op de achtervleugels staan soms voor den rooden band eenige blauwe stippen. Ook deze afwijking, die bij meer soorten vuurvlinders voorkomt, heb ik bij Amsterdam gevangen (ab. caeruleopunctata Rühl). De laatste vorm, die ik wil noemen, is die, waarbij aan de achtervleugels een duidelijk uitspringende tand aanwezig is (onderscheiden als ab. caudata Tutt).

Deze korte opsomming geeft een klein idee van de vormenrijkdom van deze soort. Let daarom eens speciaal op dit vuurvlindertje. Misschien zijt ge gelukkig en treft ge iets bijzonders aan. 't Is natuurlijk onnoodig, daarvoor alle vlinders te dooden. Met een beetje handigheid is in 't net al te zien, of de vangst iets bijzonders is, of dat de gevangene weer in vrijheid gesteld kan worden.

B. J. LEMPKE.

KIKKERS-ENQUÊTE.

Naar aanleiding van uw artikel in De Levende Natuur deel ik u mede, dat de *Boomkikker*, *H. arborea* voorkomt bij *Vierlingsbeek* in Noord-Brabant. Ik vond daar groote groepen van deze helgroene dieren. Het is, alsof hun huid strak gespannen staat. Ze vielen mij direct op door hun krachtig, kort, snerpnd geluid. Een heel ander geluid dan dat van onze Rotterdamsche kikkers, *R. esculenta*. Deze laatsten vergasten ons elken avond vanuit het singelwater op hun langgerekt ge-kroak, soms afgewisseld door een korte piep! alsof er een in de knel zit!

Rotterdam.

P. I. VISMANS.

Naar aanleiding van de Kikker-Enquête deel ik u even mee dat *Hyla arborea* in Zeeuwsch Vlaanderen in de gemeente Groede bij 't buurtschap de Verklikker veelvuldig in de natte duinpannetjes voorkomt.

Amsterdam.

JAAP VAN MALE.